

Moderni, bet ne pamatoti

PIETURAS Z MES UN LIELIE BURTĪ

P d jo piecu, sešu gadu laik trimdas lirik ir ieviesusies paraža dzejo us rakst t bez pieturas z m m un lielajiem burtiem, ar pašv rdo: it seviš i t r kojas dažī gados jaun kie dzejnieki un dzejnieces. Nav man ts ne nopietns attaisnojums, ne pamatojums t dai r c bai: viss, ko šin liet var jaust, ir aizbildin šan s ar to, ka, l k, kur tad run ir tie punkti un kommati? Pavisam skaidri to t ar ir pateikusi Zinaidas Lazdas balvas laure te Baina Kaugara, ka "t ds esot vi as domu pl dums sarun s, v stul s un ar dzej " /Laiks, 1971.g. 20. novembr /.

Ar J. Andrups, recenz jot laure tes dzejo u gr matu Aizcirst s durvis, piem inot, ka vi a rakstot bez pieturas z m m un lielajiem burtiem, saka: "un j dom , ka vi ai tas nepieciešams." Ž l, ka recenzents nepaskaidro savas domas, jo tad varb t atkl tos t das r c bas pamatojums /Ce a z mes Nr.48/.

Pagaid m, kam r t da pamatojuma nav, apskat sim interpunkcijas un lielo burtu noz mi rakstos, tad redz sim vai t pie emama vai noraid ma. Šim nol kam labi noder min t s dzejnieces paskaidrojums.

Pats par sevi saprotams, ka "domu pl dum " nav nek du pieturas z mju, t.i., dom jot un run jot uzman ba nav t m piev rsta, t s it k nemaz neeksist ne apzi , ne aizapzi . Bet t viet domin k ds cits neapšaub ms un neapstr d ms faktors, proti, savu domu pateikt t, lai ar citi to nep rprotami skaidri uztvertu. Šim nol kam kalpo balss pac lumi un nolaidumi, klus ki un ska ki v rdi, vai veselu teikumu un j dzienu vai nu p trin jumi un sagausin jumi, pauzes, inton cijas nokr sa un citi pa mieni, sakar ar domu saturu, p rdz vojumu un situ ciju. Tas t dom jot un run jot. Bet lai savu domu un p rdz vojumu nep rprotami izteiktu rakstiski, lietojam galvenos un

daž dus pal ga teikumus, sak rtotus un pak rtotus aska ar sintakses noteikumiem, kas nosaka, ka p d jie norobežojami ar kommatiem, bet veseli domu g jieni ar punktiem. K p c past v t di noteikumi? Gluži vienk rši t p c, lai las t js bez liekas piep les un enerijas izš iešanas viegli var tu orient ties tekst , uzmetot tikai skatu rakstam. Šim vieglumam, k redz sim, ir liela noz me tieši dzej . Bez attiec giem balss pa mieniem run b tu tikpat gr ti klaus ties k las t rakstus bez pieturas z m m un lielajiem burtiem.

Visos rakstos rpus dzejo iem nevienam nekad nen k pr t rakst t bez pieturas z m m un lielajiem burtiem. K p c tos rakstot pielaižams iz mums? pagaid m neatbild ts jaut jums. Tiesa, dzejo u izteiksme atš iras no prozas ar lirikas rakstur g m paz m m, k , piem ram, ar specifisku ritmu un v rsmu melodiskumu. Š m paz m m cieš sakars ar lirikas nol ku pirm viet rosin t las t ja p rdz vojumu, emocion lu ievirzi. Bet kop ar p rdz vojumu ta u iet ar domas - intelektu ls noj gums ar priekšstatiem un atzi m, kas visviegl k savies ar p rdz vojumu, ja dzejolis b s rakst ts iev rojot visus sintakses noteikumus. Par iz muma pielaišanu var atsaukties tikai uz dzejnieka br v bu - es t gribu, man t pat k. Bet tas ir pavisam v jš arguments, jo ar katrai br v bai ir savi tiski, aist tiski un citi ierobežojumi. Pie pieturas z m m un lielajiem burtiem m s esam t pieraduši, - jo oti atvieglo las šanu - ka raksts bez interpunkcij m gluži vienk rši nepat k: un šai nepatikai tieši dzejo os iev rojama noz me, jo t trauc dzej izteikto p rdz vojumu un j gu. T du nepatiku nevar ignor t ar aizr d jumu, ka t ds las t js ir p r k konserv t vs, ka tam tr kst modernas pieejas dzejai. Šai nepatikai ir dzi i iesak ojies pamats, kam div j ds izskaidrojums. Pirmk rt, las -

miem rakstiem jau skatu vien uzmetot redzam, ka tie izlikti teikumos ar attiec g m pieturas z m m. K jau min ts, las t js pie t ir pieradis, un š pierašana nav ignor jama, jo t ir neapzin ts process, kas garant uztic bu raksta skaidr bai, ko, ja pati j ga ir skaidra un lopiski izteikta, ar piln m r ieg st. Ja te iebild s, ka dzejai ir pašai sava "lo ika", kas bieži vien ir pretrun gan ar intelektu lu spriedumu, gan ar pieredzi ikdienas dz v , tad j atbild, ka tas neattaisno las t ja apgr tin jumu ar interpunkcijas tr kumu. Bet ja run jam par p rdz vojumu dzej , tad tas attiecas tikai uz dzejas vielu, un po tiskais iespaids atkaras no veidoliem, ar k diem v rdiem un noj gumiem t par d ta. Vienas apstr d jum tad ar izpaužas autora patn ba, vi a individu lais "rokraksts". Ar interpunkcijas ignor šanu nek da individualit te nevar par d ties, ja t rkojas vair ki autori. Ja jau dzejai pašai sava lo ika, tad, lai t b tu skaidr ka un viegli las ma, v l jo nepieciešam ki j turas pie interpunkcijas noteikumiem, kas ta u t ri tehniska lieta.

Te esam non kuši pie min t s nepatikas izskaidrojuma otr punkta.

Vieglumam dzejas uztver ir liela noz me ne tikai vizu l zi , bet jo vair k tieši p rdz vojuma ieg šan , kas ta u ir m kslas b tisk k da a. Ja padomu jam par to, k p c dzeja rodas tikai tad, ja pielietoti klasiskaj po tiskas teorij apr d tie t lošanas l dzek i, kas sav b t b ir tikai tehniski pamieni, - tropi, epiteti, fig ras utt. tad j secina, ka tie m su apzi as, domu un izj tu pl dum atkl j k du ce u, kas no parast s j dzienisk s dom šanas viegli, nemanot, gluži neapzin ti, t sakot gluži autom tiski aizved k d cit dom šan un izj t - po tiskaj p rdz vojum .

Gan j piebilst, ka po tik uzr d tie pa mieni ir viselement r kie, ko pašī rakstnieki sauc par beci. Bez tiem, j saka, izv r t g k dzeja rodas ar t diem t lošanas l dzek iem, kas teorij nemaz nav uzr d ti, vai piemin ti tikai gar m ejot, k , l k, informat va rakstura teikum ielikts viens pats "tr pgs" v rds padara to "izteiksm g ku, spraig ku" /Skat. K. Dzi leja Po tika 146.lpp./.

Po tikas autora doma j papildina ar to, ka tr p gais "tom r" las t ju nemanot ir pac lis cit , jau po tiskas dabas priekšstat un dom šan , kas rada ar zin mu p rdz vojumu. Dzej dažreiz š ietami informat v teikum viena paša v rda akustika pieš ir fr zei dzejisku noz mi. T du piem ru netr kst. Visi t di pa mieni iziet uz to, lai las t ju nemanot p reeltu emocion l dom šan un p rdz vojum . Nav dom jams, ka visus r ji t ri tehniskus pa mienus, kas re liz ti ar attiec giem noj gumiem v rdo, nep rprotami un viegli var tu par d t dzejol bez pieturas z m m, bez skaidra vizu la nor d juma uz teikumu konstrukciju. Jo interpunkcijas z mes rakstos aizpilda to vietu, ko run dod jau augš min tie balss modul cijas pa mieni.

K argumentu t da viegluma nepieciešam bai, var tu aizr d t uz apst k iem intelektu l darb . Var iedom ties, piem ram, k justos students, kam

mbolta koledža Bachelor of Management korp. Talavijas

iecisko tvērumu ejijas veidojumu. ārpus kataloga/ smalas ainavas. ONORA ŠTURMA

S abiedrības ļaužu bu un pilnīgo nea izjūtām un sāreatrod mierinā m. Tēvs raizējas rotajām akcijām, padoms, kā pār eklēt skaistuma e parastās Holi ekscesiem, Groz ticīgā un atturī vīra darba drau Pacients, saprom krlī vakarējais veiklais mīnieks ts. Sanākušie bē e par dienas ten bā ikviens runā

gīto sievas lomu s, psihologisku t izteiksmes li cāmi aktrise, on/. Viņa pama mīgās, apmie šaubu, bažu, ne e pār pemptu būtni. staisnu, pašapzi iesaskārīgu ēr /Coco/, dažbrīd Arī ārstu speci liekas mazliet pār liecina viltus kurus veikli no aktieri. Saistoši "moderni" iracio rstītas "absur smagu "melno stēšanas ainas, kslīgā elpināša edarbināšana, kā

INDIANAPOLIS LATVIEŠU EV. LUT. DRAUDZES
LITURĢISKI GARĪGĀ KONCERTĀ
Pūpolsvētdienā 26. martā pl. 11.00 piedalās:

Marta Čakare – soprans
AIJA VINTERS-BRUGMAN – klavieres
AURORA ZVEJNIEKS – ērģeles

80 MINŪTES
SKAISTĀKĀS LATVIEŠU MŪZIKAS
atpūtai, romantikai un dejai, klusiem brižiem un viesībām,
dāvanām, ikvienai paaudzei - ieskapotas populārā komponista
RAIMONDA PAULA divās ilgspēlējošās skaņu platēs.

1) Dziesmas un melodijas.
2) Tik dzintars vien.

Atskapojamas uz haifidelitī un stēreo aparātiem.
Katras plates cena : ASV - \$ 5.50, Kanāda - \$ 6.00.
Piesūtīšana ASV un Kanādā - \$ 0.50.
Nekavējoties piesūta : ETHNIC RECORDS

smagu melno
rstēšanas ainas,
ākslīgā elpināša-
dedarbināšana, kā
patalogi kā mies-
aknas un plaušas.
ŠLAVS EGLĪTIS

*Kratras plates cena : ASV - \$ 5.50, Kanāda - \$ 6.00.
Piesūtišana ASV un Kanādā - \$ 0.50.

Nekavējoties piesūta : ETHNIC RECORDS
P. O. Box 11483,
Chicago, Ill. 60611.

Pieprasiet arī vieļajos grāmatu galdos un veikalos.

ainīt agrākos nodomus un Mir-
ējā, bet Toronto universitātē.

pēdējās viesošanās laikā ezer-
vasaras mītni Kaufmaņi bija
m grūtībām, jo farmas īpašnieks,
sadalīja un pārdeva vasarnīcu
as līgumā ierakstīja noteikumu,
d nepārdos žīdiem. Kaut arī no-
ā ar valsts likumiem, visi tomēr
ar visām lietām jau pats zem-
erēja viens, otrs nepārdots ap-

dzēja izdot diezgan ievērojamu
kādu, kas zemi nopirka it kā
r spīti farmera protestiem, to
maņiem. Pārējie vasarnīcu īpaš-
iem sākumā bija atturīgi, bet,
iz aizmirs, ka tie citas tautības

stākajām, sutīgākajām vasaras
vis tik smags, ka to, liekas, var
l pie miesas līp pat visvieglākā
rīta bija aizbraucis uz pilsētu,
ot atgriezās vasarnīcā. Meitenes
ārā, auto piebraukšanu nedzir-
Kaufmanis — ne ar vienu ne-
ājis tūlīt istabā pārgērbties. Pa
udzeņu balsis bija dzirdamas kā

a tikai sarunas beigās, bet arī
Mirjamas tēva pierē ieģraustos
pārkalkulētu nākotnes plānus.

dzirdēja savas meitas balsi.

Un visā pasaulē mēs esam gatavi
u, bet arī paši sevi, lai tikai tā
u mūsu. Jo tā ir mūsu! Dievs to
atrai tautai dod savu zemi. Kā
ns, latviešiem, taču arī ir sava

m, kas uz tās dzīvo. Koks saaug

rēkam ir savas mājas — un arī
tā ir Izraēla, jums — Latvija.

šeit. Te es esmu uzaugusi, un
apprecēšos, man tā vai tā būs

tas, ka tu savus labākos gadus izniekosi zemē, ko
tu nemaz nepazīsti — un pie cilvēkiem, kas tev pa-
visam sveši? Zemē, kur katru acumirkli var izcelties
karš, un kur jādzīvo visnejēdzīgākā pionieru dzīve!
Ko tas tev dos?

.Mirjama pārdomāja atbildi.

— Sajūtu, ka neesmu sliktāka par citām manām
māsām, kas darījušas to pašu. Un ka esmu bijusi
savai tautai derīga, — viņa beidzot klusākā balsī
teica.

Tā bija iemācīta doma, kaut arī vārdi bija Mirja-
mas pašas izraudzīti. Vienīgi — meitas balsī Kauf-
manis būtu vēlējies saklausīt mazliet vairāk pārlie-
cības spēka.

— Tu pati man esi stāstījusi, ka pierobežā notiek
partizāņu uzbrukumi, un ka neviens nav par savu
dzīvību drošs. Un ja sākas karš? Nē, Mirjama, es to
neatzīstu. Ir tikai viena dzīvība un viens mūžs. To
aizsviest prom — priekš citiem, par kaut ko imaži-
nāru, kaut ko iedomātu, par kaut kādu fantastisku
sapni — tam es nepievienojos. Kas taviem tautie-
šiem vainas tur, kur viņi dzīvo šodien? Nē, atstāsim
Hitleru. Tā vairs nav. Bet kāpēc jums jācinās par
kaut kādu tuksnešainu neveselīgu zemes strēmeli,
ko jums negrib dot? Kāpēc jūs nevarat dzīvot un
baudīt dzīvi vienā mierā tur, kur esat?

Kaufmanis atzina par pareizu meitu no atbildes
atbrīvot un, piegājis pie loga, liksmā balsī abas ru-
nātājas sveicināja. Viņš redzēja, ka tās saskatījās, bet
acīmredzot bija pārliecinātas, ka saruna nav dzirdēta.
Rudenī Kaufmaņu plāni bija mainīti, un Mirjama de-
vās uz Toronto, kur dzīvoja tēva brāļa ģimenē.
Draudzība atslāba, bet Guntai viena otra Kaufmaņu
ģimenē noskatīta paraža bija piēllipusi, arī — aukstās
peldes rītos un vakaros.

Iznākusi no vannas istabas, Gunta vēl peldu mē-
telī devās virtuvē meklēt brokastu. Dzirdot trauku
šķindoņu, virtuvē ienāca māte. Gunta bija pārsteigta,
ka tā saģērbusies braukšanai uz pilsētu. Pēc pāris
pieklājības teikumiem, Gunta pēkšņi paziņoja:

— Mūsu kāzas būs, laikam, jāatliek.

Aina Jumike neticīgi paskatījās meitā; viņa pašreiz
no ledus skapja ņēma papīra pudeli ar pienu.

— Ko tu teici?

K argumentu t da viegluma nepie-
ciešam bai, var tu aiz d t uz apst k-
iem intelektu l darb . Var iedom -
ties, piem ram, k justos students, kam
j gatavo refer ts semin ra auditorijai
no , piez m m un citiem materi liem,
kas rakst ti bez pieturas z m m un lie-
lajiem burtiem. T d nesistem tisk
j dzīenu kaudz krietnu laiku pras tu
jau attiec go fr žu samekl šana vien.
Tas b tu lieks un nevajadz gs ener i-
jas pat ri š, kas stipri apgr tin tu un
varb t trauc tu paša domu k rtošanu.
Pret j gad jum , ja izmantojamais
materi ls rakst ts p c visiem sintak-
ses likumiem, vi am atliek tikai uz-
mest skatu un vajadz g s fr zes rok .
Ja tas t intelektu l darb , tad jo vai-
r k tas v lams dzejas valod . Sastop-
ties ar dzejoli bez pieturas z m m,
ener ija, kas dzejas veidolus p rnes
po tiskaj p rdz vojum , las t j tiek
atrauta no sava tieš uzdevuma un ar to
š norise t d m r tiek trauc ta, ka
nereti paz d visa dzejas burv ba, ja
t da dzejol b tu. Jo, lai tiktu pie no-
j guma skaidr bas, las t jam pašam
dom s j saliek vajadz g s z mes, un
k da gan garantija, ka vi š nek d-
sies. Šis arguments jo skaidr ki pa-
r da sintakses likumu iev rošanas ne-
pieciešam bu. Dzeja prasa rota gu
vieglumu /technisk zi /, ar tad, ja
viela ir smaga, tra iska un likten ga.
Varam iedom ties, cik gr ti b tu la-
s t A. aka M ž bas skartos, ja b tu
rakst ti bez pieturas z m m un liela-
jiem burtiem. Ja ar saj s lirikas
v rsm s šis trauc jums maz k j tams,
ta u princips paliek tats pats.

Protams, teze par dzejas tehnisko
vieglumu b tu j pier da plaš k iztir-
z jum , bet t ir t ma pati par sevi.

Beig s j piemetina piez me par lielo
burtu lietošanu pašv rdos. Upe, pils -
ta, cilv ks ir abstrakti sugas v rdi,
kas nesaist s ar noteiktu objektu, un
t p c esam pie muši tos seviš i neiz-
celt. Bet Daugava, R ga un personu
v rdi, ja tos lietojam, ir noteikti ob-
jekti, kas saist s ar individu lu priekš-
statu un t p c piet tes d vien izce-
lami no sugas bezperson g s kategori-
jas, rakstot ar lielo burtu.

K RLIS UPATNIEKŠ